

Futbol Süper Liginde Oynayan Türk Uyruklu Profesyonel Futbolcuların Hangi Kaynaklardan Takımlara Alındıklarının İncelenmesi

Mehmet DOĞAN¹, Süleyman Şahin², Ayşegül DOĞAN³

1TÜFAD Bursa Şube, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1665-2866>

2Gençlik ve Spor Bakanlığı, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4702-5518>

3TÜFAD Bursa Şube, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1678-7157>

To cite this article/ Atıf için:

Doğan, M., Şahin, S., Doğan, A. (2022). Futbol süper liginde oynayan Türk uyruklu profesyonel futbolcuların hangi kaynaklardan takımlara alındıklarının incelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 27-39.

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkiye Futbol Süper Ligi takımlarının kadrolarındaki profesyonel statüdeki yerli futbolcuların ilk lisanslarının hangi takım ve statüde (alt yapı, amatör takım, profesyonel takım ve yurt dışı transfer) çıkarıldığı belirlenmesi ve bu futbolcuların Süper Lig takımlarında halen oynayıp oynamadıklarının incelenmesidir. Araştırmanın evrenini, 2016-2021 yılları arasındaki toplam beş futbol sezonunda Türkiye Futbol Süper Liginde yer almış takımlar ve kadrolarındaki maçlarda süre almış olan Türk uyruklu futbolcular oluşturmaktadır. Türkiye Futbol Federasyonu'nun bilgi bankası ve Transfetrmarkt adlı sitenin takımlar ile ilgili resmi verileri incelenmiştir. Takım kadrolarında yer alıp müsabakalarda süre almış futbolculardan elde edilen veriler incelenmiş ve sonuç olarak farklı sezonlarda Süper Lig'de yer alan takımların kadrolarında yer alan yerli futbolcuların en çok Türkiye'deki farklı profesyonel takımlardan yetiştikleri ve diğer takımlarca transfer edildiği, kendi alt yapılarında yetişen futbolcuların aynı takımların profesyonel kadrolarında yeterince yer bulamadıkları ve müsabakalarda yeterli süre alamadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Altyapı, Futbol, Türkiye Süper Ligi

A Research of Sources Used by Professional Football Teams to Add Turkish Professional Football Players to Their Teams

Abstract

The aim of this study is to determine in which team and status (youth teams, amateur teams, professional teams and international transfer) the first licenses of the domestic football players in professional status in the squads of the Turkish Football Super League teams were issued and to examine whether these football players still play in the Super League teams. The scope of the research consists of the teams that took part in the Turkish Football Super League in all five football seasons between the years 2016-2021. Data from Turkish Football Federation's data bank and Transfetrmarkt website were examined. The data obtained about the football players who took part in the team squads and took part in the competitions were examined and as a result, it was determined that the domestic football players in the squads of the teams in the Super League were mostly trained from different professional teams in Turkey and transferred by other teams. In addition, it was also observed that the players who grew up in their teams own youth teams could not find enough place in their professional teams and could not get enough playing time in the competitions.

Keywords: Infrastructure, Football, Turkey Super League

GİRİŞ

Futbol, birçok ülkede ortak tutku haline gelmiş sportif bir organizasyon türüdür. Günümüz dünyasında uygulanan pek çok spor branşından biri olan futbol gerek izleyicisi gerekse sporcusu ile günümüzün bir numaralı spor branşıdır (Doğan ve ark., 2000). Aynı zamanda futbol, batıdan doğuya, kuzeyden güneye dünyanın her yerinde oynanan ve oynamayanlar tarafından da seyredilen geniş kitlelere hitap eden bir spor dalıdır. Oynayanlara ve seyreden kişilere zevk verdiği için Orta Asya'dan çıkıp tüm dünyaya hızlı bir şekilde yayılmış ve yayıldığı yerlerde de kalıcılığını korumuştur (Donuk ve Şenduran, 2006). Futbol artık kendi değerlerini yaratan ve ekonomik değerlere sahip bir endüstri haline gelmiştir. Bu değerler futbol endüstrisinin üretim faktörleri vasıtasıyla nihai mal ve hizmetlere dönüştürerek küresel bir pazarlama aracı olarak karşımıza çıkmaktadır (Güngör, 2014). 19. yüzyılın ortalarında başlayan modern futbolun serüveni modernleşme ve sanayileşme süreçleri ile üretim ve organizasyon modelleri arasında bir paralellik içermektedir. Endüstrinin futbolu getirdiği noktada sanayileşme döneminde olduğu gibi bir meslek haline gelmiş, futbolcular da bir işçi gibi değer görmeye başlamıştır. Bu bağlamda, endüstri içinde yer alan kulüpler rekabette üstün gelebilmek için tüm imkanlarını kullanma girişiminde bulunmaktadır (Talimciler, 2008).Günümüzde takımların değeri milyon dolarları bulmuş, bir şirket haline gelmişlerdir. Takımlar futbol endüstrisinde yer alabilmek, rekabette üstün olabilmek için milyon dolarlar harcamaya başlamışlardır. Ancak bu harcamalar dengesiz bir hal almaya başlamış, ekonomik sıkıntıya girmelerine neden olmuştur. Nitekim Süper Lig'de birkaç yıl önce yer almış fakat ekonomik sorunlar nedeniyle şu an amatör liglerde yer alan takımların mevcut olduğunu söyleyebiliriz. Ekonomik krizlerin çözümü olarak profesyonel transfer politikaları ve planlı işleyen altyapı sistemleri örnek verilebilir (Aslan ve ark., 2015). Altyapı, yaşama dair edinilen bilgilerin, tecrübelerin, bilgi ve becerilerin gelişimleri ile ilgili bir süreçtir. Bir kulüpte alt yapıdan yetişmiş futbolcular daha sonraları kendi A takımı kadrolarında oynadıkları zaman, süre açısından belki değil ama maddi açıdan çok ucuz olmaktadır. Çünkü günümüz şartlarında profesyonel transfer ücretleri astronomik rakamlardadır (Kılıçgil, 2003). Altyapı kısaca, "kulüplerde yer alan küçük yaştaki oyuncuları kalitatif ve kantitatif olarak A Takıma yetiştirmeye ve hazırlamaya yönelik çalışan sistemselsel bir süreç ve organizasyon olarak tanımlanabilir" (Akşar, 2008).

Futbolda kulüplerin altyapıya yatırım yapması ve çalışmalarının karşılığını alması sabır gerektirmektedir. Yapılan projelerin, üretimin kısa zamanda karşılığını almak isteyen kulüplerde bu sabır modern çağ dediğimiz endüstri futbolunda zora girmektedir. Futbolda kazanç birbirini destekleyen iki temel temel öğeye sahip olmaktadır. Bunlardan biri maç kazanma ikincisi ise ekonomik kardanır (Erdoğan, 2008).

Futbolda altyapıdan yetişen oyuncuların ekonomik anlamda takımlarına katkıları mevcuttur. Profesyonel takımların altyapılarında yetişen oyuncular ya kendi takımlarında forma giyerek takımlarına katkı sağlamakta ya da diğer takımlara transfer olarak yüksek bonservis ücreti kazandırmaktadır. Burada önemli husus yetişen futbolcuların profesyonel takım için gereken yeterliliğine sahip olması ile ilgilidir (Dinçer ve ark., 2006). Günümüzde birçok kulüp altyapısına verdiği önem ve kurmuş olduğu sistem sayesinde dünyanın zengin kulüplerine oyuncu transfer ederek ciddi rakamlarda bonservis ücreti kazanmaktadır. Bu takımlara Ajax ve Athletic Bilbao örnek olarak verilebilir (Yılmaz, 2015).

Futbolda artık gerekli olan teknik yeterlilik ve yeteneğin yanında eğitim faktörünün de önemi artmaya başlamıştır. Modern futbol diye tabir ettiğimiz günümüz futbolunda mahalle arasında keşfedilmek ya da halı sahada bir antrenörün size ilham olabilme ihtimali azalmaya başlamıştır. Bu nedenle futbol altyapıları eskiye nazaran bir tercih olmaktan çıkmış zorunlu bir ihtiyaç haline geldiği gelmiştir (Akkoyun, 2014).

1995 yılında kurulan ve FIFA ile organik bağı olan Spor Bilimleri Merkezi (CIES)'in 2005 yılında yayımlamaya başladığı raporlara göre, Barcelona (%64,0), Athletic Bilbao (%60,9), Real Sociedad (%57,7), Lyon (53,8), Freiburg (%34,6) ve Arsenal (%32,3) takımlarının altyapısından çıkan oyuncularına A takımlarında yer verdiğini göstermektedir. Rapora göre, altyapıya önem veren, oyuncuyu destekleyen takımların İngiltere, İspanya, İtalya gibi futbolun önde gelen liglerinde daha fazla görmek mümkündür (Gökçe, 2014). Avrupa'nın beş büyük liginden La Liga'da yer alan üç kulüp bu alanda zirvede bulunuyor. Real Madrid, son bir yılda altyapısından 41 futbolcuyu A takımla antrenmanlara çıkarırken bunların 8 tanesi, profesyonel sözleşmeli durumundadır. Real Madrid'i 34 futbolcuyla Barcelona, 31 oyuncuyla Lyon, 29 futbolcuyla Athletic Bilbao, 28 oyuncuyla Manchester United izlemektedir. Tüm Avrupa genelinde ise Ajax, 71 futbolcuya şans vererek bu alanda zirvede yer almaktadır. Chelsea, Monaco, Bayern Münih, Paris Saint-Germain gibi yüksek bonservis bedelleriyle transfer yapıyor algısının bulunduğu kulüpler ise ilk 50 arasında bile yer almamaktadır. Yine CIES'in yaptığı Kasım 2017 tarihli araştırmaya göre Türkiye, kulüpten yetişen oyuncu sayısında da sonuncu sırada bulunmaktadır. Slovakya'nın % 33,4'le başını çektiği oyuncu yetiştirme tablosunda Türkiye sadece % 6,8'de kalmıştır. Avrupa'nın beş büyük liginde ise durum şöyledir: İspanya %22.8, Fransa %18.1, Almanya % 14.1, İngiltere % 10.3, İtalya % 8.9 (CIES, 2017).

Türkiye'de profesyonel ligin en üst ligi Süper Lig olarak isimlendirilmektedir. Türkiye Futbol Federasyonu yetkisinde isim hakkı satışa çıkarılabilmektedir (Akkoyun, 2014). Ancak 2019-20 sezonunda Türkiye Futbol Süper Lig'in şu anda isim sponsorluğu bulunmamaktadır. Süper Lig yaklaşık 9 ay süren, 34 hafta süresince 306 maçın oynandığı bir organizasyondur. Çift devreli bir sistemde 18 takım bulunmaktadır. Şampiyon olabilmek için diğer 17 takımdan daha fazla puan toplamak gerekmektedir. Ligin son üç basamağında yer alan takımlar ise 1.Lig'e düşmektedir. Bir sonraki sezon ise 1.Lig'i ilk üç sırada tamamlayan takımlar Süper Lig'e çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye Futbol Süper Ligi takımlarının kadrolarında olupmüsabakalarda süre almış olan profesyonel statüdeki yerli futbolcuların kaç tanesinin oynadıkları takımların kendi altyapılarında filiz lisans çıkarıldığı ve o takımların kendi altyapı takımlarından yetişmemiş diğer futbolcularının ilk olarak hangi statüdeki takımlarda çıkarıldığına belirlenerek, Süper Lig takımlarının yerli futbolcu profilinin incelenmesidir.

YÖNTEM

Evren Örneklem

Bu çalışmanın evrenini 2016-2017 ve 2020-2021 arasındaki yıllar olmak üzere ilgili sezonlarda Türkiye Futbol Süper Liginde Oynamış olan toplam 26 takımın kadrolarında yer almış olan profesyonel oyuncular oluşturmuştur. Araştırma; verilerin incelenmesi konusunda durum tespiti yapacağı için betimsel nitelik taşımaktadır.

Veri Toplama Aracı

Çalışma için gerekli seçilmiş olan bilgiler Transfermarkt ve Türkiye Futbol Federasyonu'nun resmi internet sitelerindeki bilgi bankasında bulunan istatistiksel verilerden elde edilmiştir.

Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi

Profesyonel futbol takımlarının kadrolarında bulunan ve müsabakalarda süre almış olan yerli ve çifte vatandaş (Türk uyruklu olup, aynı zamanda yabancı ülke vatandaşı statüsündeki futbolcular) statüsünde olan toplam 26 takımın profesyonel oyuncularını incelenmiştir. Çalışma, lisansları ilgili sezonlarda vizeleri yapılmış ve müsabakalarda süre almış Türk uyruklu futbolcuların futbol kariyerlerinin başlangıcında ilk lisanslarının hangi kulüplerden çıkartıldığına incelenmesiyle elde edilen verilerden oluşturulmuştur. Elde edilen veriler, yüzdelik değerler halinde Excel programında tablolar haline getirilerek ayrı ayrı yorumlanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Takımların 2016-2017 sezonunda A takım kadrolarında yer verdikleri futbolcular ve ilk lisanslarının çıkarıldığı takımların statüleri

Takımlar	2016-2017 sezonu				Toplam
	Kendi alt yapısı	Amatör takımlar	Profesyonel takımlar	Yurt dışı takımlar	
Beşiktaş	0	3	2	7	12
B.şehir	0	5	10	1	16
F.bahçe	0	3	7	1	11
G.saray	0	3	2	6	11
Antalya	0	7	4	3	14
Trabzon	2	4	6	1	13
Akhisar	0	4	6	8	18
G.birliği	5	2	4	3	14
Konya	1	4	8	1	14
K.paşa	0	6	3	2	11
Karabük	1	1	6	5	13
Alanya	0	2	6	4	12
Osmanlı	1	4	3	5	13
Bursa	0	5	8	3	16
Kayseri	1	5	6	6	18
Rize	0	4	5	2	11
G.antep	2	4	6	4	16
Adana	3	2	7	2	14
Toplam	16	68	99	64	247
Ortalama	0,8	3,7	5,5	3,5	13,7

2016/2017 futbol sezonu incelendiğinde, kendi alt yapısından en fazla filiz lisans çıkartmış ve profesyonel takım kadrosunda yer vermiş olan takım 5 oyuncu ile Gençlerbirliği, amatör takımlardan lisansı çıkarılmış en fazla futbolcu bulunduran takım 7 oyuncu ile Antalyaspor,

diğer profesyonel takımlardan lisansı çıkarılmış en fazla futbolcu bulunduran takım 10 oyuncu ile Başakşehir, yurt dışındaki takımlardan lisansı çıkarılmış en fazla futbolcu bulunduran takım 7 oyuncu ile Beşiktaş olurken, takımların en fazla diğer profesyonel takımlardan, en az ise kendi alt yapılarından lisansı çıkarılmış futbolcuları kadrolarında bulundurdıkları, toplamda en fazla yerli futbolcunun 18’ er futbolcu ile Gençlerbirliği ve Kayserispor, toplamda en az 11’er futbolcu ile Fenerbahçe, Galatasaray, Kasımpaşa ve Rizespor’un kadrosunda bulunduğu, genel toplamda 247, ortalamada 13.7 yerli futbolcunun takım kadrolarında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 2. Takımların 2017-2018 sezonunda A takım kadrolarında yer verdikleri futbolcular ve ilk lisanslarının çıkarıldığı takımların statüleri

Takımlar	2017-2018 sezonu				
	Kendi alt yapısı	Amatör takımlar	Profesyonel takımlar	Yurt dışı takımlar	Toplam
G.saray	0	2	2	6	10
F.bahçe	1	3	5	3	12
B.şehir	0	4	4	4	12
Beşiktaş	0	4	2	4	10
Trabzon	3	4	5	2	14
Göztepe	0	5	3	3	11
Sivas	2	4	6	4	16
K.paşa	0	3	4	1	8
Kayseri	1	3	4	5	13
Malatya	0	4	8	1	13
Akhisar	0	6	6	3	15
Alanya	0	2	4	4	10
Bursa	1	7	7	2	17
Antalya	0	6	2	5	13
Konya	0	2	8	3	13
Osmanlı	2	5	6	6	19
G.birliği	7	1	4	3	15
Karabük	3	1	9	6	19
Toplam	20	66	89	65	240
Ortalama	1,1	3,6	4,9	3,6	13,3

2017/2018 futbol sezonu incelendiğinde, kendi alt yapısından en fazla filiz lisans çıkartmış ve profesyonel takım kadrosunda yer vermiş olan takım 7 oyuncu ile Gençlerbirliği, amatör takımlardan lisansı çıkarılmış en fazla futbolcu bulunduran takım 7 oyuncu ile Bursaspor, diğer profesyonel takımlardan lisansı çıkarılmış en fazla futbolcu bulunduran takım 9 oyuncu ile Karabükspor, yurt dışındaki takımlardan lisansı çıkarılmış en fazla futbolcu bulunduran takımlar 6’şar oyuncu ile Galatasaray, Osmanlıspor ve Karabükspor olurken, takımların en fazla diğer profesyonel takımlardan, en az ise kendi alt yapılarından lisansı çıkarılmış futbolcuları kadrolarında bulundurdıkları, toplamda en fazla yerli futbolcunun 19’ar futbolcu ile Osmanlıspor ve Karabükspor, toplamda en az yerli futbolcunun 8 futbolcu ile

Kasımpaşa'nın kadrosunda bulunduğu, genel toplamda 240, ortalamada 13.3 yerli futbolcunun takım kadrolarında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 3. Takımların 2018-2019 sezonunda A takım kadrolarında yer verdikleri futbolcular ve ilk lisanslarının çıkarıldığı takımların statüleri

Takımlar	2018-2019 sezonu				Toplam
	Kendi alt yapısı	Amatör takımlar	Profesyonel takımlar	Yurt dışı takımlar	
G.saray	3	3	6	4	16
B.şehir	0	3	5	2	10
Beşiktaş	1	5	4	4	14
Trabzon	4	7	3	2	16
Malatya	0	6	7	3	16
F.bahçe	1	4	6	3	14
Antalya	5	7	2	4	18
Konya	0	2	8	1	11
Alanya	1	1	7	4	13
Kayseri	2	6	2	5	15
Rize	0	4	3	4	11
Sivas	0	4	6	3	13
A.gücü	0	3	9	1	13
K.paşa	1	4	4	2	11
Göztepe	1	4	2	4	11
Bursa	0	7	8	1	16
Erzurum	0	4	8	2	14
Akhisar	3	7	6	3	19
Toplam	22	81	96	52	251
Otalama	1,2	4,5	5,3	2,8	13,9

2018/2019 futbol sezonu incelendiğinde, kendi alt yapısından en fazla filiz lisans çıkartmış ve profesyonel takım kadrosunda yer vermiş olan takım 5 oyuncu ile Antalyaspor, amatör takımlardan lisansı çıkarılmış en fazla futbolcu bulunduran takımlar 7'şer oyuncu ile Bursaspor, Trabzonspor, Antalyaspor ve Akhisarspor, diğer profesyonel takımlardan lisansı çıkarılmış en fazla futbolcu bulunduran takım 9 oyuncu ile Ankaragücü, yurt dışındaki takımlardan lisansı çıkarılmış en fazla futbolcu bulunduran takım 5 oyuncu ile Kayserispor olurken, takımların en fazla diğer profesyonel takımlardan, en az ise kendi alt yapılarından lisansı çıkarılmış futbolcuları kadrolarında bulundurdukları, toplamda en fazla yerli futbolcunun 19 futbolcu ile Akhisarspor, toplamda en az yerli futbolcunun 10 futbolcu ile Başakşehir'in kadrosunda bulunduğu, genel toplamda 251, ortalamada 13.9 yerli futbolcunun takım kadrolarında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 4. Takımların 2019-2020 sezonunda A takım kadrolarında yer verdikleri futbolcular ve ilk lisanslarının çıkarıldığı takımların statüleri

2019-2020 sezonu					
Takımlar	Kendi alt yapısı	Amatör takımlar	Profesyonel takımlar	Yurt dışı takımlar	Toplam
B.şehir	0	3	6	2	11
Trabzon	3	4	4	4	19
Beşiktaş	2	4	5	4	15
Sivas	0	7	3	3	13
Alanya	0	3	6	3	12
G.saray	2	2	5	3	12
F.bahçe	4	3	4	7	18
G.antep	0	5	4	2	11
Antalya	0	5	5	6	16
K.paşa	1	5	3	3	12
Göztepe	2	6	2	5	15
G.birliği	9	2	0	3	14
Konya	1	2	6	3	12
Denizli	0	5	6	1	12
Rize	1	5	5	2	13
Malatya	0	5	2	4	11
Kayseri	3	7	6	7	23
A.gücü	4	1	10	3	18
Toplam	32	74	82	65	257
Ortalama	1,7	4,1	4,5	3,6	14,2

2019/2020 futbol sezonu incelendiğinde, kendi alt yapısından en fazla filiz lisans çıkartmış ve profesyonel takım kadrosunda yer vermiş olan takım 9 oyuncu ile Gençlerbirliği, amatör takımlardan lisansı çıkarılmış en fazla futbolcu bulunduran takımlar 7'şer oyuncu ile Sivasspor, ve Kayserispor, diğer profesyonel takımlardan lisansı çıkarılmış en fazla futbolcu bulunduran takım 10 oyuncu ile Ankaragücü, yurt dışındaki takımlardan lisansı çıkarılmış en fazla futbolcu bulunduran takımlar 7'şer oyuncu ile Kayserispor ve Fenerbahçe olurken, takımların en fazla diğer profesyonel takımlardan, en az ise kendi alt yapılarından lisansı çıkarılmış futbolcuları kadrolarında bulundurdukları, toplamda en fazla yerli futbolcunun 23 futbolcu ile Kayserispor, toplamda en az 11'er futbolcu ile Başakşehir, Gaziantepspor ve Malatyaspor'un kadrolarında bulunduğu, genel toplamda 253, ortalamada 14.2 yerli futbolcunun takım kadrolarında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 5. Takımların 2020-2021 sezonunda A takım kadrolarında yer verdikleri futbolcular ve ilk lisanslarının çıkarıldığı takımların statüleri

2020-2021 sezonu					
Takımlar	Kendi alt yapısı	Amatör takımlar	Profesyonel takımlar	Yurt dışı takımlar	Toplam
Beşiktaş	2	3	7	4	16
G.saray	2	5	4	4	15
F.Bahçe	2	4	7	5	18

Trabzon	4	5	4	5	18
Sivas	0	6	5	2	13
Hatay	0	2	6	4	12
Alanya	1	6	5	5	17
K.gümrük	0	4	6	7	17
G.antepe	2	3	7	3	15
Göztepe	0	10	3	2	15
Konya	2	4	7	2	15
B.şehir	1	3	7	5	16
Rize	0	4	6	7	17
K.paşa	1	4	6	4	15
Malatya	1	6	6	2	15
Antalya	2	5	3	6	16
Kayseri	3	8	4	1	16
Erzurum	2	3	11	2	18
A.gücü	3	4	7	4	18
G.birliği	10	3	1	2	16
Denizli	4	7	8	3	22
Toplam	42	99	120	79	340
Ortalama	2	4,7	5,7	3,7	16,1

2020/2021 futbol sezonu incelendiğinde, kendi alt yapısından en fazla filiz lisans çıkartmış ve profesyonel takım kadrosunda yer vermiş olan takım 10 oyuncu ile Gençlerbirliği, amatör takımlardan lisansı çıkarılmış en fazla futbolcu bulunduran takım 10 oyuncu ile Göztepe, diğer profesyonel takımlardan lisansı çıkarılmış en fazla futbolcu bulunduran takım 11 oyuncu ile Erzurumspor, yurt dışındaki takımlardan lisansı çıkarılmış en fazla futbolcu bulunduran takımlar 7’şer oyuncu ile Rizespor ve Karagümrük olurken, takımların en fazla diğer profesyonel takımlardan, en az ise kendi alt yapılarından lisansı çıkarılmış futbolcuları kadrolarında bulundurdukları, toplamda en fazla yerli futbolcunun 22 futbolcu ile Denizlispor, toplamda en az yerli futbolcunun 12 futbolcu ile Hatayspor’un kadrosunda bulunduğu, bu sezon takım sayısının arttığı ve genel toplamda 340, ortalamada 16.1 yerli futbolcunun takım kadrolarında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 6. Takımların ligde oynadıkları bütün sezonlarda kadrolarında yer verdikleri tüm futbolcuların ilk lisanslarının çıkarıldığı takımların statülerinin sezonlar ortalaması

Tüm Sezonlar Ortalaması					
Takımlar	Kendi alt yapısı	Amatör takımlar	Prof. takımlar	Yurt dışı takımları	Toplam
Beşiktaş	1	3,8	4	4,6	13,4
G.saray	1,4	3	3,8	4,6	13
F.bahçe	1,6	3,4	5,8	3,8	14,6
Trabzon	3,2	4,8	4,4	2,8	15,2
Sivas	0,4	4,2	4	2,4	11
Hatay	0	0,4	1,2	0,8	2,4

Alanya	0,4	2,8	5,6	4	12,8
K.gümrük	0	0,8	1,2	1,4	3,4
G.antepe	0,8	2,4	3,4	1,8	8,4
Göztepe	0,6	5	2	2,8	10,4
Bursa	0,2	3,8	4,6	1,2	9,8
Konya	0,8	2,8	7,4	2	13
B.şehir	0,2	3,6	6,4	2,8	13
Rize	0,2	3,4	3,8	3	10,4
K.paşa	0,6	4,4	4	2,4	11,4
Malatya	0,2	4,2	6,6	2	11
Antalya	1,4	6	3,2	4,8	15,4
Kayseri	2	5,8	4,4	4,8	17
Erzurum	0,4	1,4	3,8	0,8	6,4
Karabük	0,8	0,4	3	2,2	6,4
Adana	0,6	0,4	1,4	0,4	2,8
Osmanlı	0,6	1,8	1,8	2,2	6,4
Akhisar	0,6	3,4	3,6	2,8	10,4
A.gücü	0,8	0,8	3,8	0,8	6,2
G.birliği	6,2	1,6	1,8	2,2	11,8
Denizli	0,8	2,4	2,8	0,8	6,8
Ortalama	0,9	2,9	3,7	2,4	10,1

Tüm sezonların ortalama verilerine göre bütün takımların kadrolarında ortalama olarak en fazla farklı profesyonel takımların alt yapılarından yetişmiş, en az ise kendi alt yapılarından yetişmiş olan futbolcular süre alabilmiş, bütün takımlarda yer alan ortalama yerli futbolcu ortalaması ise 10.1 oyuncu olmuştur.

Tablo 7. Tüm sezonlarda bütün takımların A takım kadrolarında yer almış futbolcular ve ilk lisanslarının çıkarıldığı takımların statüleri

Sezonlar	Kendi alt yapısı	Amatör takımlar	Prof. takımlar	Yurt dışı takımları	Toplam
2016-17	16	68	99	64	247
2017-18	20	66	89	65	240
2018-19	22	81	96	52	251
2019-20	32	74	82	65	257
2020-21	42	99	120	79	340
Toplam	132	388	486	325	1335
Ortalama	26,4	77,6	97,2	65	267

Tüm sezonların verilerine göre takım kadrolarında sayı olarak ortalama en fazla farklı profesyonel takımların alt yapılarından yetişmiş, en az ise kendi alt yapılarından yetişmiş olan futbolcular süre alabilmiştir.

Tablo 8. Tüm sezonlarda A takım kadrolarında yer almış futbolcular ve ilk lisanslarının çıkarıldığı takımların statülerinin ortalamaları

Takımlar	Kendi alt yapısı	Amatör takımlar	Prof. takımlar	Yurt dışı takımları
2016-17	0,8	3,7	5,5	3,5
2017-18	1,1	3,6	4,9	3,6
2018-19	1,2	4,5	5,3	2,8
2019-20	1,7	4,1	4,5	3,6
2020-21	2	4,7	5,7	3,7
Ortalama	1,3	4,1	5,1	3,4

Tüm sezonların verilerine göre takımların kadrolarında ortalama 5.1 futbolcu ile farklı profesyonel takımlarda yetişmiş, en az ise ortalama 1.3 futbolcu ile kendi alt yapılarından yetişmiş olan futbolcular müsabakalarda süre almıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada 2016-17 ve 2020-21 yılları arasındaki beş futbol sezonu incelendiğinde, Süper Lig takımlarının oynadıkları sezonlar itibariyle kendi alt yapısından ilk filiz lisansını çıkarıp profesyonel takım kadrosunda süre alan en fazla futbolcuya yer veren takım; ortalama 6.2 oyuncu ile Gençlerbirliği olurken, Karagümrük ve Hatayspor'un alt yapısından yetişmiş hiçbir oyuncusu maçlarda süre alamamıştır.

Aslan ve ark. (2015) yaptığı araştırmada, kendi alt yapısından yetiştirilip profesyonel takım kadrosunda en fazla futbolcuya yer veren takım; 41 oyuncu ile Gençlerbirliği olarak tespit edilmiştir. Gürtaş (2011) ise, bir başka çalışmada, Süper Lig'de kadrosunda kendi alt yapısından yetişen futbolcuları en çok bulduran kulüpler olarak Gençlerbirliği, Galatasaray, Beşiktaş ve Bursaspor'u belirlemiş olup bulgularımızla benzerlik göstermektedir (Gürtaş, 2011). Farklı amatör takımlardan aldığı oyunculara profesyonel oyuncu statüsünde en fazla yer veren takım ortalama 5.8 oyuncu ile Kayserispor, en az oyuncuya yer veren takımlar ise ortalama 0,4 futbolcu ile Karabükspor, Adanaspor ve Hatayspor'dur. Farklı profesyonel takımlardan aldığı oyunculara profesyonel kadrosunda en fazla yer veren takım; ortalama 7.4 oyuncu ile Konyaspor, en az oyuncuya yer veren takım ise ortalama 1.2 futbolcu ile Karagümrük ve Hatayspor'dur. Yine yurt dışındaki amatör ya da profesyonel takımlarda lisansı çıkarılmış olan ve daha sonra süper lige transfer edilen yerli futbolculara (Türk uyruklu olup, aynı zamanda yabancı ülke veya çifte vatandaş statüsündeki tüm futbolcular) kadrosunda en fazla yer veren takım ise ortalama 4.8 futbolcu ile Antalyaspor ve Kayserispor olurken, Adanaspor ortalama 0,4 oyuncuya süre vermiştir.

Beş futbol sezonu incelenen çalışmamızda, süper lig takımlarının oynadıkları sezonlar itibariyle kendi alt yapısından filiz lisans çıkarıp profesyonel takım kadrosunda en fazla oyuncu ortalamasına ulaşılan sezon; ortalama 2 oyuncu ile 2020-2021 sezonu, farklı amatör takımlardan alınan oyunculara kadrolarda yer verilen sezon; ortalama 4.7 oyuncu ile 2020-2021 sezonu, farklı profesyonel takımlardan alınan oyunculara kadrolarda yer verilen sezon; ortalama 5,7 oyuncu ile 2020-2021 sezonu, yurt dışındaki amatör ve profesyonel takımlardan alınan yerli futbolculara en fazla yer verilen sezon ise ortalama 3,7 oyuncu ile yine 2020-2021 sezonu olarak belirlenmiştir. Yine tüm sezonların ortalamaları dikkate alındığında; kendi alt

yapılarından filiz lisans çıkarılmış ortalama 1,3, amatör takımlardan transfer edilmiş ortalama 4,1, diğer profesyonel takımlardan transfer edilmiş ortalama 5,1 ve yurt dışındaki amatör ve profesyonel takımlardan alınmış ortalama 3,4 futbolcunun takımların kadrolarında bulunup müsabakalarda süre aldıkları belirlenmiştir.

Süper Lig takımlarının kadrolarını oluşturan futbolcuların ilk lisanslarının çıkarıldığı takımların statüleri incelendiğinde; sezonlar ortalaması 97,2 futbolcu ile en fazla profesyonel takımlar, ikinci olarak sezonlar ortalaması 77,6 futbolcu ile diğer amatör takımlar, üçüncü olarak sezonlar ortalaması 65 futbolcu ile yurt dışındaki amatör yada profesyonel takımlar ve dördüncü olarak sezonlar ortalaması 26,4 futbolcu ile takımların kendi altyapılarında lisansı çıkarılmış olan ve daha sonra süper lige transfer edilen yerli futbolcular (Türk uyruklu olup, aynı zamanda yabancı ülke veya çifte vatandaş statüsündeki tüm futbolcular) Süper Lig takımlarının kaynaklarını oluşturmuşlardır.

Aslan ve ark. (2015) yaptığı bir araştırmada 2008-2009 futbol sezonu içinde Süper Lig takımlarının kadrolarını oluşturan sporcuların sağlandıkları kaynaklar incelenmiş; altyapı eğitimini yurtdışında tamamlayıp, bir süre yurtdışında futbol oynadıktan sonra Türkiye'deki takımlara transfer olmuş 81, Süper Lig takımlarının kendi altyapılarından yetişmiş 214, diğer profesyonel lig takımlarının altyapılarında yetişmiş 278 ve amatör liglerden yetişmiş 150 futbolcu bulunduğu belirtilmiştir. Bu sonuçlara göre; takımların en fazla futbolcu temin ettiği kaynak diğer profesyonel takımlar olarak görülmektedir. Bizim çalışmamızda da en fazla oyuncu kaynağı olarak profesyonel takımlardan alınmış oyuncular tespit edilmiştir. Araştırmacıların elde ettiği sonuçlar çalışmamızı destekler niteliktedir.

Çalışmamızda, yurt dışındaki amatör ya da profesyonel takımlarda lisansı çıkarılmış olan ve daha sonra süper lige transfer edilip müsabakalarda süre almış yerli futbolcuların ortalama sayısı 65 olarak belirlenmiştir. Aslan ve ark. (2015) yaptıkları araştırmada yurtdışında yetişmiş Türk oyuncuların sayısını 81 olarak bulmuşlardır. Uluç (2013) ise, Türk uyruklu olup yurtdışında yetişmiş futbolcuları "Gurbetçi futbolcu" olarak tanımlamakta, yapmış olduğu çalışmada ise Süper Lig'de 94 gurbetçi futbolcu olduğunu belirlemiştir. Araştırma sonucu, yapmış olduğumuz çalışmada elde edilen verilerle benzerlik göstermektedir.

Çalışmamızda, takımların maçlarda süre verdiği oyuncu kaynağı olarak dördüncü sırada, sezonlar ortalaması 26,4 futbolcu ile kendi alt yapılarının olduğu tespit edilmiştir. Uluç (2013) yaptığı çalışmada, altyapıdan yetişen sadece 30 futbolcunun A takımlarda forma giyebildiğini ve bu oranın toplam futbolcu sayısı içerisinde %7'lik bir dilimi kapsadığını belirtmiştir. Aslan ve ark. (2015) tarafından yapılan bir araştırmada, takım kadrolarında yer alan altyapıdan yetişmiş oyuncu sayıları oldukça yüksek orana sahipken, bu oyuncular arasında en az bir resmi maçta oynamış oyuncu sayısı çok azdır biçiminde sonuca varılmıştır. Araştırmacıların elde ettiği sonuçlarla çalışmamızdaki sonuçları desteklemektedir.

Çevik ve ark. (2019) tarafından yapılan çalışmada, ülkemizdeki en üst düzeydeki lig olan, Spor Toto Süper Lig'de yer alan 18 futbol kulübü incelendiğinde, 2017-2018 sezonunun ilk yarısında altyapılarından yetiştirdiği oyuncuların ligde oynama oranlarının düşük olduğu görülmüştür. 2016-2017 futbol sezonuna bakıldığında ligin ilk 25 haftasında 18 Süper Lig takımı arasından 10 takım kendi altyapısından yetiştirmiş olduğu oyunculara şans vermemişken, 459 futbolcu forma şansı bulmuş, bunlardan yalnız 17 futbolcu kendi yetiştirdiği

kulüpte forma şansı elde etmiştir (Karaman, 2017).Çalışmamızda da sezonlar itibarı ile ortalama 8 takım altyapılarından yetişmiş olan hiç bir futbolcuya süre vermemiştir.

Aslan ve ark. (2015) çalışmasına göre, Türkiye Süper Liginde yer alan takımlar kadrolarının ortalama %25'ini kendi altyapılarından yetiştirdikleri futbolculardan oluşturmaktadırlar. Altyapılardan yetişen oyuncu sayısı ile bu oyuncuların takım kadrolarında yer alma oranları incelendiğinde, buradaki esas sorunun altyapılardan oyuncu yetişmemesinden daha çok, yetişen bu oyuncuların A takımlarında yeterince oynama şansı bulamamasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Sonuçlar, süper lig takımlarının kendi altyapılarından yetiştirerek A takım kadrosuna aldığı futbolculara maçlarda yeterli oynama şansı vermediklerini göstermektedir. Konu ile ilgili olarak Avrupa kulüpleri incelendiğinde; Ajax kulübünün altyapısından yetişip hala kendi takımında oynayan 12 futbolcusu, Partizan takımının A takımında düzenli olarak yer alan 7 futbolcusu, Barcelona'nın ise 16 futbolcusu vardır (Poli ve ark., 2014).

Poli ve ark. (2014), yayınladıkları altyapıdan oyuncu yetiştirme verimliliği raporlarında Avrupa ligleri içinde, Türkiye'nin 31 ülke arasında 30. sırada olduğu ve bu alanda Türkiye'nin gerisinde bir tek İtalya'nın olduğunu belirtmişlerdir (Poli ve ark., 2014). Çalışmada elde ettiğimiz bulgular araştırmacıların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Bu sonuçların ışığında;

Çalışmada “Altyapıdan yetişen oyuncuların oynanan müsabakalarda kendi takımlarında yeterince yer bulamadıkları ve müsabakalarda yeterince süre alamadığı” sonucu görülmüştür.Doğru bir altyapının dört temel unsuru olarak bilinen kaliteli antrenörler, kaliteli oyuncular, kaliteli fiziksel koşullar ve iyi bir organizasyon ve organizasyonun içerisinde de oyuncuları nasıl eğiteceğini belirleyen felsefedir. Oyuncular, altyapıda çalışarak gelişir ancak profesyonel düzeye geçiş aynı zamanda kulüp politikası olmalı ve kulüp kültürü bu geçişe katkı sunmalıdır. Süper lig takımlarının ana futbolcu kaynaklarından biri olduğu görülen ancak ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yeterince destek verilmeyen amatör kulüpler özellikle futbol federasyonu tarafından daha fazla desteklenmelidir. Yurt dışındaki takımlarda futbola başlamış olan Türk uyruklu oyuncuların sayısı azımsanmayacak düzeyde olup bu oyuncular takımlarca daha titizlikle izlenmelidir. Altyapılardan ilk lisansları çıkarılmış oyuncu sayısı incelendiğinde, buradaki esas sorunun altyapılardan yeteri kadar oyuncu yetişmemesi mi yoksa yetişen oyuncuların A takımlarında yeterince oynama şansı bulamaması mı olduğu sağlıklı olarak tartışılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akkoyun, S. (2014). *Türkiye'deki Futbol Kulüplerinin Alt Yapılarının Yapılanması, Yönetim Biçimleri, İdari Yapısı ve Avrupa'daki Örneklerle Kıyaslanması*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akşar, T. ve Merih, K. (2008). *Futbol Yönetimi*. İstanbul: Literatür Yayınevi
- Aslan, C. S., Akça, F. ve Müniroğlu, S. (2015). Süper Lig Futbol Takımlarının Alt Yapılarından Oyuncu Yetiştirme Verimliliklerinin İncelenmesi. *Sportmetre*, 13(2), 104-111.

- Çevik, S. ve Onağ, Z. (2019). Türkiye’de Altyapıdan Futbolcu Yetiştirmemesinin Nedenleri ve Çözüm Önerileri Üzerine Nitel Bir Araştırma. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 341.
- Doğan, M., Acar, Z. A., Erol, S., Doğan, A. ve Gültekin O. (2000). Bursaspor Profesyonel Futbol Takımının 98-99/99-00 Sezonlarındaki Sporsal Veriminin İncelenmesi, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, 2. Futbol Bilim Kongresi Bildiri Özetleri Kitapçığı (29). İzmir.
- Donuk, B. ve Şenduran, F. (2006). *Futbolun Anatomisi*. Ötüken Neşriyat, Ankara.
- Dinçer, Ö., Arı, E., Sözen, H., Erdoğan, E. ve Cevahircioğlu, B. (2017). Profesyonel Futbol Takımlarının Alt Yapılarında Oynayan Genç Futbolcuların Profesyonel Futbol Ligleri İçin Performans Açısından Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 36.
- Erdoğan, İ. (2008). Futbol ve Futbolu İnceleme Üzerine. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 26, 1-58.
- Güngör, A. (2014). Futbol Endüstrisinde Sportif Başarı İle Finansal Performans Arasındaki İlişkinin Analizi ve Türkiye Uygulaması. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 17.
- Gürtaş, K. (2011). Spor Toto Süper Lig: İşte Altyapının Liderleri, *TFF Tam Saha Dergisi*, 81, 70.
- Kılıçgil, E. (2003). Ailelerin Çocuklarını Yaz Futbol Okullarına Gönderme Nedenleri, Beklentileri Ve Sosyo-Ekonomik Durumları. *Spormetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 11.
- Talimciler, A. (2008). Futbol Değil İş: Endüstriyel Futbol. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 26(2), 89-114.
- Uluç, M. (2013). Spor Toto Süper Lig: Gurbetten Besleniyoruz. *TFF Tam Saha Dergisi*, 108, 14.

İnternet Kaynakları

http1: www.footballobservatory.com, Poli R., Besson R., Ravanel L., CIES, 2014 Demographic Study

http2: www.footballobservatory.com, CIES, 2017

http3: www.FutbolEkonomi.com., Gökçe D., Futbolda Başarı Alt Yapıyla Geliyor, 18.04.2014

http4: www.sabah.spor.com, Karaman T., Adları Süper Kendileri Değil, 01.04.2017

http5: www.yerelfutbol.com., Yılmaz Ü., Futbolda Altyapı Eğitiminin Önemi ve Oyuncu Gelişimi, 01.07.2015